

Hans Kongelige Majestæts naadigste Beretning til Norges Riges Storting om Rigets Tilstand og Bestyrelse i den Tid, som er forløben, siden Nationens Repræsentanter sidst vare samlede.

Vi Oscar, af Guds Naade Konge til Norge og Sverige, de Gothers og Venders,

Gjøre vitterligt:

Overensstemmende med Rigets Grundlov skulde Hans Majestæt herved naadigst meddele det nu forsamlede Storting Beretning om Rigets Tilstand og Bestyrelse i den Tid, som er forløben, siden Nationens Repræsentanter sidst vare samlede.

Tilgangen af immatrikulerede Studerende ved Universitetet var i 1874 noget mindre end de foregaaende Aar og udgjorde omtrent 150.

De offentlige Almenskolers Organisation efter Lov af 17de Juni 1869 skrider fremdeles frem og et Realgymnasiums 1ste Klasse er nu ogsaa traadt i Virksomhed ved Christiania Kathedraleskole. Foruden til de 4 kommunale Middelskoler, der fortiden nyde Statsstilskud, vil der blive foreslaaet Statsbidrag til 6 andre kommunale Middelskoler. Net til at afholde Middelskolens Afgangsexamen med samme Virkning som offentlige Middelskoler er fortiden tilstaaet 8 dels kommunale dels private Middelskoler.

Ved Kgl. Resolution af 19de August 1874 bleve samtlige Rigets Skoledirektører indkaldte til Møde i Christiania for at tage under Overveielse og afgive Erklæring angaaende flere navnlig Skolevæsenet i Landdistrikterne vedkommende Spørgsmaal. Der vil som Resultat af disse Forhandlinger blive fremsat naadigst Forslag til Stortinget om Bevilgning til Fremme af Undervisning for konfirmeret Ungdom paa Landet.

Lovudkastet om Almueskolevæsenet i Byerne er endnu under forberedende Behandling; derimod vil der i Henhold til 1872 Aars Storthings Hen-

vendelse til Regjeringen blive fremsat naadigst Proposition til Lov om Amtsskole-Inspektørers Ansættelse.

4de Dplag af Læsebogen for Folkeskolen og Folkehjemmet er nu fuldt udkommet.

Til Fremme af Tegneundervisningen ved Middels-, Borger- og Almueskoler er udarbejdet et Apparat, der antages at ville blive færdigt til at tages i Brug ved det nye Skoleaars Begyndelse.

Lønmaalet af Almueskolelærernes Løn vil fra 1ste Januar 1875 ikke i noget Amt være lavere end 1 Spd. 60 ø for Skoleugen. Med de i Lov af 31te Mai 1873 bestemte Tilskud af offentlige Midler have Amtsskolekasserne i 1874, efter Fradrag af Beholdninger fra foregaaende Aar, havt til sin Naadighed et samlet Beløb af henved 93,000 Spd., medens Amtsskolekassernes Budgetter for Aaret 1873 udgjorde noget over 72,000 Spd.

Ved Hjælp af denne Forøgelse af Amtsskolekassernes Budgetter i det forløbne Aar ere Alderstillæggene for Lærerne blevne forøgede, uden at dog den herved og ved Lov af 31te Mai 1873 isvrigt fremkaldte Forbedring i Almueskolelærernes Aar endnu kan siges fuldt at svare til den i de 2 sidste Aar indtraadte Forøgelse af de fleste Livsfornødenheder.

Da den for sidstafholdte Storting fremsatte naadigste Proposition om Forandringer i Ektefælslovgivningen ikke kom under endelig Behandling, vil den nu blive gentaget.

Arbejderne paa Thronhjems Domkirkes Kor ere fortsatte ved Hjælp af det af sidste Storting bevilgede forøgede Bidrag — der ogsaa nu vil blive foreslaaet bevilget — i Forbindelse med det private Tilskud. Derhos er der ved Kgl. Reso-

lution af 11te Januar d. A. befalet nedfat en Kommission, der skal sammentræde med Bestyrelsen for Restaurationsarbejderne for at afgive Betænkning angaaende et gennem Bestyrelsen fremkommet Forslag om samtidig med de endnu tilbagestaaende Arbejder i Høiforet at foretage en delvis Restauration af Lagthinget m. V. for at kunne umiddelbart efter Fuldbærelsen af Høiforets Restauration paabegynde Arbejder i Distriktet.

Den af forrige Storthing stillede Anmodning til Regjeringen om at tage under Overbetænkelse, hvorvidt der bør aabnes Udgang til Indløsning af Tienden, og i bekræftende Fald at forelægge det nu sammentrædende Storthing hertil sigtende Lovforslag er under Behandling.

Oplysningsvæsenets Kapitalfonds Formue udgjorde ved Udgangen af Aaret 1873 omtrent 3,818,000 Spd., deri indbefattet 290,600 Spd., tilhørende forskellige geistlige Embeder.

Det geistlige Byggefonds Kapital, omtrent 88,000 Spd., er i Aaret 1873 ikke forøget.

Det geistlige Enkepensionsfonds Kapital var ved samme Aars Udgang 944,000 Spd. foruden en opsparet Rentebeholdning af omtrent 25,000 Spd.

Tiendefondets Kapital udgjorde ved Udgangen af 1873 998,793 Spd., efterat de det Nordlandske Kirke- og Skolefond samt Thronhjems Kathedralskole tilkommende Erstatningsbeløb overensstemmende med Lov af 4de Mai 1872 ere afløste med 77,225 Spd.

Den nu udgivne Fattigstatistik for 1872 viser, at Udgifterne ved Fattigforplejelsen og navnlig Antallet af understøttede Fattige fremdeles er gaaet nedad.

Den stigende Velstand har ogsaa aabenbaret sig i et voksende Antal Gaver til almennyttigt Brug, oftere med betydelige Kapitaler. I det sidstforløbne Aar er der meddelt naadigt Konfirmation paa 43 nye offentlige Stiftelser, af hvilke dog flere grunde sig paa testamentariske Bestemmelser, der ligge længere tilbage i Tiden. Disse 43 Legater havde en samlet Kapitalformue af henvend 150,000 Spd.

For Storthinget vil blive fremsat Proposition til Lov angaaende Forandringer i Lovgivningens Bestemmelser om Ed, hvorhos det paa Storthinget i 1874 fremsatte Forslag til Lov om Udgang til at give dramatiske Forestillinger m. V., der ikke kom under Storthingets Afgjørelse, paany vil blive

Storthinget forelagt. Andre Lovgivningsgjenstande, angaaende hvilke Storthinget har fremsat Anmodning, ere under Forberedelse. Dette gjælder med Hensyn til Revision af Lovgivningen om Sameie mellem Egtesfolk, hvorom der af den nedsatte Kommission er udarbejdet Lovudkast, her med det Første kan ventes afgivet, saavel som med Hensyn til Revision af de gjældende Bestemmelser om den militære Retspleie, med hvilken Sag den nedsatte Kommission fremdeles er bestjæftiget.

Paa Grund af det stadig stærkere sølte Savn af tilstrækkelig Overbestyrelse for Strafanstalt- og Fængselsvæsenet vil der blive Storthinget forelagt Proposition til Bevilgning af Gage for en Expeditionschef og en Sekretær i Justits-Departementet.

De til Udgifter ved Lovovertrædelsers Paatale medgaaede Beløb, som i 1872 og 1873 udgjorde omkring 130,000 Spd., antages for 1874 ikke at ville blive større, hvorimod fra 1875 af en Stigning maa paaregnes at ville indtræde som Følge af Lov om Styds- og Diætgodtgjørelse af 3die Juni 1874. Strafarbejdsfangeres Antal har i 1874 været noget mindre end i 1873, dog med nogen Stigning i Antallet af Fængsningsfanger, men med betydelig Afstagen i Lugthusfangeres Antal. Det paa Statskassen anviste Tilskud til Strafanstalterne har i 1874 ogsaa været noget mindre end i 1873.

Sundhedstilstanden har fremdeles været god.

Norge deltog ved særskilt Udsending i en i afvigte Sommer i Wien afholdt international Kongres med det Formaal at fremme ensartede Foranstaltninger mod Udbredning af epidemiske Sygdomme, navnlig Cholera.

Bygningen af et nyt Rigshospital er paabegyndt.

Høsten var i det Hele taget som et knapt Middelsaar; i Tromsø Stift betydelig under et saadant.

Udbyttet af Aarets Torsefiskerier har i det Hele været godt. Vaarsildfisket udblev næsten ganske, hvorimod de øvrige Sildefiskerier antages at have givet et middels Udbytte. Der er indledet Forhandlinger til Opnaaelse af en international Ordning af Driften af Sælfangsten i Ishavet, hvilken befrygtes for Tiden at foregaa paa en irrationel og ødelæggende Maade. I sidste Aar gav denne Bedrift et mindre gunstigt Resultat.

I Bergværksdrift og Industri antages Virksomheden overhovedet at have været ret lønnende.

Udsørfelsen af Landets Produkter har i det Hele havt et temmelig betydeligt Omfang, endskjønt der af Trælast er bleven udsfibet noget mindre end i de nærmest foregaaende Aar. Derimod har Handelsfortjenesten ialmindelighed neppe været meget stor. Fiskehandelen har saaledes givet et ringere Udbytte, og Trælastpriserne have ikke kunnet holde sig paa sin tidligere Høide. Indførselen af fremmede Varer har paa enkelte Artikler nær vedblivende været stor.

Endskjønt Diskontoen i forrige Aar forhøiedes, har Pengemarkedets Tilstand ikke været hinderlig for Forretningsvirksomheden.

Skibsfartsudbyttet blev tilfølgende en i de fleste Farter indtraadt Fragtformindskelse mindre, end det har været i de senere Aar. Handelsflaaden er fremdeles forøget, dog neppe saa stærkt som i 1873.

Udvandringen har været i øiensynlig Tilbagegang.

Den besluttede Henlæggelse af Bestyrelsen af Statens og Oplysningsvæsenets Fonds Skoveiendomme under en fælles sagkyndig Autoritet, hvilken Ordning ved tilfældige Omstændigheder er bleven forsinket, vil med det Første træde i Virksomhed.

Der er nedsat en Kongelig Kommission til at tage den gjældende Lovgivning om Skovvæsenet i Almindelighed under Revision. Ligeledes er der nedsat to Kongelige Kommissioner i Anledning af forskellige det Offentliges Skovvæsen vedrørende Forhold, nemlig den ene til Undersøgelse og mulig Ordning af Eiendoms- og Brugsforholdene vedkommende Statens Almindinger i Gudbrandsdalen, hvilke Forhold have vist sig at være i stor Udstrækning omtvistede og tvivlsomme, og den anden for at udrede og forberede en Løsning af de flere Spørgsmaal, som efterhaanden ere opstaaede mellem Staten og Nørøes Kobberværk med Hensyn til dets Rettigheder i de Skoveiendomme, hvorfra det henter sin Forsyning m. V.

Med Østerrige—Ungarn er afsluttet en Handels- og Søfarts-Traktat.

Den geografiske Opmaaling har været fortsat i Romsdals og Søndre Thronhjems Amt, ligesom Detailmaalingen af Kysten i Tromsø Amt er paabegyndt. De hydrografiske Undersøgelser ere foregaaede paa Strækningen mellem Florø og

Kalesund. Oplobning af Havbunden er foretaget mellem Hellsø og Stadt.

De geologiske Undersøgelser ere fortsatte i Bergens, Thronhjems og Tromsø Stifter.

Arbejderne paa Jernbaneanlægget fra Støren i Søndre Thronhjems Amt til Namot i Østerdalen ere fremdeles fortsatte. Jernbaneanlægget fra Thronhjem over Meraker til Rigsgrændsen er ikke paabegyndt. Jernbaneanlægget fra Christiania gennem Åkershus og Smaalenenes Amt til den svenske Grændse er sat under Udførelse paa Strækningen mellem Christiania og Fredrikshald. Ligeledes er Jernbaneanlægget mellem Stavanger og Egersund paabegyndt.

Til Afgivelse af Udkaft til Plan for de Jernbaneforetagender, der kunne antages at ville blive udførte for Statskassens Regning, er en Kommission bleven anordnet.

Jernbaneundersøgelser ere fremdeles brevede i forskellige Distrikter, og, paa Grund af forøget Tilgang paa Ingeniørkræfter, i et større Omfang end man tidligere havde kunnet forudsætte vilde blive muligt. Nærmere Meddelelse herom vil blive Storthinget forelagt.

Forsikringssummerne for de i den almindelige Brandforsikringsindretning forsikrede Bygninger udgjorde den 1ste Juli 1874 for Kjøbstadsdelingens Vedkommende omtrent 62,900,000 Spd. og for Landasdelingens omtrent 35,800,000 Spd., til sammen 98,700,000 Spd.

Kjøbstadsdelingens opsparede Fond udgjorde ved Udgangen af 1874 omtrent 470,000 Spd., Landasdelingens til samme Tid omtrent 163,600 Spd.

Rigets Tolbindtrader, der for indeværende Budgettermin ere anslaaede til 3,500,000 Spd., have i 1874 udgjort 4,179,000 Spd., og have saaledes i det nævnte Aar betydelig oversteget det paaregnede Beløb.

Brændevinsafgiften, der for Budgetterminen er anslaaet til 580,000 Spd., har i Tilvirkningsterminen 1873—1874 udgjort omtrent 562,400 Spd.

Maltaafgiften, der for Budgetterminen er anslaaet til 310,000 Spd., har i Tilvirkningsterminen 1873—1874 udgjort omtrent 406,200 Spd., hvori dog antagelig vil fragaa omtrent 27,100 Spd. som Skattegodtgørelse for til Udlandet udført M.

Foranlediget ved en Anmodning fra forrige Storthing er der anordnet en Kommission til at tage Lensmændenes Lønningsforhold under Overveielse samt til angaaende samme at afgive Betænkning og Forslag.

Resultatet af Kommissionens Undersøgelser vil imidlertid ikke foreligge saa betimelig, at nogen Meddelelse desangaaende vil kunne gjøres nærværende Storthing.

Revisionen af Rigets Matrikulsfyld er af Amtskommissionerne tilendbragt inden hvert Amtsdistrikt. Den oprettede Hovedskyldbelingskommission har fremdeles været i Virksomhed i det forløbne Aar.

Kongsbergs Sølvværk, der i Gjennemsnit for Aarene 1870, 1871 og 1872 gav en aarlig Produktion af omtrent 15,300 Mrk. fint Sølv og et aarligt Overskud af omtrent 48,500 Spd. foruden Renter af dets Driftsfond, har i Aaret 1873 givet en Produktion af omtrent 15,200 Mrk. fint Sølv og et Overskud af omtrent 38,200 Spd. foruden Renter af Driftsfondet, medens det i Budgettet var anslaaet til 25,000 Spd.

De i Haus Sachsen Grube hidtil drevne Forsøgsarbejder have endnu ikke ledet til noget Fund af Sølv af nogen Betydning.

Ved Myntindretningen paa Kongsberg blev i Begyndelsen af Aaret 1874 paabegyndt den i Slutningen af det foregaaende Aar forberedte Udmyntning af Guld for Norges Bank. Af 20-Kronestykker er i Aarets Løb udpræget for 987,660 Spd. og af 10-Kroner for 60,000 Spd. Desuden er for Statskassens Regning i samme Aar tilvirket 10-Drer til Beløb 50,000 Spd., og endelig er der i Slutningen af Aaret paabegyndt en Udmyntning af 100,000 Spd. i halve Kroner, som først vil blive fuldført i indværende Aars Begyndelse.

Statskassens udestaaende Fordringer, som ved Udgangen af 1873 udgjorde 5,877,432 Spd., beløb sig ved Udgangen af 1874 til 7,737,210 Spd.

Statskassens synkende Fond, der efter Beretningen til sidst forsamlede Storthing udgjorde 423,646 Spd. 25 $\frac{1}{2}$, er fremdeles bleven forøget ved, at Renterne af Fondets Obligationer ere blevne anvendte til Indkjøb af Obligationer. Ved Udgangen af Aaret 1874 var Fondet saaledes Cier af Statsobligationer til Beløb 476,303 Spd. 33 $\frac{1}{2}$.

Statskassens kontante Beholdning, der ved Udgangen af Aaret 1873 udgjorde 2,558,500 Spd., berunder indbefattet et Beløb af 642,500 Spd., hidrørende fra de med Statslaanet af 1872 tilveiebragte Midler, udgjorde ved Udgangen af Aaret 1874 2,518,275 Spd., hvorfra Intet hidrører fra Statslaanet af 1874 og som dels beror i Hovedkasserne, dels er indsat paa Folio i Norges Bank, dels anbragt i Bankindretninger i Christiania, Bergen og Throndhjem, hos udenlandske Handelshuse eller hos Laane- og Diskonteringskommissionerne.

Rigets Statsgjæld, der ved Udgangen af Aaret 1873 beløb sig til omtrent 8,242,500 Spd., udgjorde ved Udgangen af Aaret 1874 omtrent 13,357,400 Spd. Siden Storthinget sidst var samlet, er den amortisable Statsgjæld bleven forøget med 5,000,000 Spd. i 4 $\frac{1}{2}$ pCts rentebærende Obligationer, udstedte i Genhold til Storthingsbeslutning af 5te Juni 1874 og Kongelig Resolution af 8de Juni samme Aar. Af dette Laan var indtil Udgangen af 1874 kun indbraget et Beløb af ca. 847,000 Spd. eller omtrent 200,000 Spd. mindre, end hvad der til samme Tid af Statskassen var udredet som Udgifter ved de nye Jernbaneanlæg. Derhos er den fra Kreditors Side uopfidelige Statsgjæld bleven forøget med 440,000 Spd. i 4 $\frac{1}{2}$ pCts rentebærende Obligationer, som i Medhold af Storthingsbeslutning af 20de Mai 1873 og Kongelig Resolution af 12te Juni samme Aar ere udfærdigede til Indløsning af Præferenceaktier i den norske Hovedjernbane, af hvilke Aktier Statskassen for Tiden eier et Beløb af £ 114,960. Af nævnte Parti Obligationer beror dog endnu en større Del uafhændet i Statskassen.

Hypothekbanken, om hvis Virksomhed Storthinget vil erholde særskilt Meddelelse, har i Aaret 1874 ublaant omtrent 746,000 Spd.; om Udstedelse af Obligationer for 1874 er endnu ingen Beslutning fattet.

De lovbestemte Øvelser for Armeen ere i forrige Aar afholdte ved samtlige Afdelinger. — Ved Artilleribrigaden afholdtes derhos en 14 Dages Skydeskole, forbunden med en Øvelsesmarsch med feltmæssig udrustet Afdeling, samt endvidere ved Kavalleribrigaden og ved 2den Mærshusiske Infanteribrigade Over- og Underbefalsamlinger i 12 Dage.

I Lighed med det foregaaende Aar er der ogsaa i afvigte Høst afholdt Generalstabsøvelser, der foregik i Trakten mellem Laurkullen og Drøbak; til disse Øvelser var foruden Generalstabens eget Personale ogsaa beordret en Del Officerer fra Armeens øvrige Afdelinger.

Den bestemte Afgangseramen ved Krigsskolen og Instruktionskolen til Uddannelse af Infanteri-Officerer uden fast Løn bestod i forrige Aar henholdsvis 10 og 22 Elever, der bleve ansatte som Sekondløjtnanter i de forskjellige Brigader.

Ved den militære Højskole bestodes fuldstændig Afgangseramen af 3 Elever.

Ogsaa i afvigte Aar har man, paa Grund af at Bakancerne ved de garnisonerende Afdelinger fremdeles have været i stadigt Tiltagende, været nødsaget til i stor Udstrækning at indkommandere nationale Menige til Garnisonstjenestens Bestielse.

Den med Stortingets Samtykke bestemte Indskrænkning i de garnisonerende Infanteri-Afdelingers Styrke og den dermed i Forbindelse staaende Forøgelse af Underofficerernes Antal ved de indskrevne Afdelinger er paabegyndt og vil i Løbet af næste Budgettermin blive helt gennemført.

Forslag til Armeens Omorganisation er i sine Grundtræk bearbejdet, men Detailbehandlingen er endnu ikke tilendebragt.

For de af Stortinget til Anskaffelse af riflet Feltstyks bevilgede Midler ere 19 Stykker 2½ toms og 3 toms Staalkanoner med Jernbelæg bestilte ved Rås Værk og saavidt færdige, at Opriflingen deraf kan paabegyndes ved Hovedarsenalets Værksteder.

Fra Kongsberg Vaabenfabrik er i Aarets Løb leveret ca. 5,400 Remingtongeværer. Udliveringen af dette Slags Geværer til Infanteriet er fortsat saaledes, at nu, foruden de garnisonerende Afdelinger, 13 af Infanteriets 20 Bataljoner dermed ere forsynede.

Birkomheden i Arsenalerne for Materiellets Bedligeholdelse og nye Anskaffelser har været udført med den sædvanlige Arbejdsstyrke.

Foruden de ordinære Bedligeholdelsesarbejder ved Rigets Fæstninger er efter de dertil erholdte Bevilgninger paa Akershus Tilbygningen til Artilleriets Værkstedsbygning samt et mindre Ammunitionsmagasin under Opførelse.

Indredningen af det gamle Ridehus paa Akershus for Opvarmning er fuldført.

Ved Østarsborg er Arbejdet paa Stenjetéen fra Sundgaarden paa Hurumlandet til Smaastær paabegyndt i Midten af August, ligesom alle forberedende Skridt træffe ved Bestillinger m. V. for dets kraftige Fortsættelse.

I Bergen er det nye Gymnastiklokale for Bergens Garnison fuldført.

Ved Marinens Hovedværft er Dampkanonbaaden Vale bleven fuldført og Bygningen af Monitoren Thor fortsat. Forstærkning af Bepantningen paa Monitoren Thrudvangs Taarn er under Udførelse. Flere Kanonchalupper ere under Omdannelse til Dampkanonbaade af Røfklasen. Opførelsen af Kanonstande for svære riflede Kanoner er bleven fortsat. Udrustninger til Øvelse af Officerer og faste Mandstaber har fundet Sted, forsaavidt Midlerne have tilladt det. Derunder er, foruden Øvelse med Ørsereskibet Desideria, foretaget Togter med Korvetten Nordstjernen, Briggen Statsraad Grichsen og Dampskibet Veger samt Dampkanonbaadene Trolb, Dverg, Røf, Glommen og Vale.

Nye Fyre ere anlagte paa Svensør, Stafseng, Strømtangen og Børholmen.

Nye Mærker og Fortøpningsindretninger ere anbragte paa forskellige Steder.

Flere Arbejder til Forbedring af Udhavne og Seiløb paa Kysten ere foretagne eller under Udførelse.

Postvæsenet har som sædvanligt erholdt forskellige Udvidelser ved Oprettelse af flere nye Postaabnerier og Postgange.

Til den i forrige Aars Høst afholdte internationale Postkongres i Bern afgav en Delegeret Møde paa Norges Vegne og tiltraadte en der vedtagen Konvention om en almindelig Postforening. Denne Konvention — der fremdeles venter paa Frankrigs Tiltrædelse, medens den forøvrigt foreløbig er tiltraadt af alle Europæiske Lande og desuden af de Forenede Stater i Nordamerika samt Egypten — har dog endnu ikke fundet sin endelige Vedtagelse.

Postvæsenets Indtægter have ogsaa i 1874 været i stadig Fremgang.

Den af Stortinget begjærte Samling i et Lovudkast af de forskellige Skydsvæsenet vedkommende Bestemmelser vil ikke kunne blive forelagt dette Aars Storting. Under denne Sags Be-

handling har det nemlig ikke kunnet undgaaes ogsaa at tage under Overveielse forskjellige Forandringer i de gjældende Lovbestemmelser, i hvilken Anledning man har indhentet Amtmændenes Betænkning, der fra flere imidlertid endnu ikke er modtagen.

Telegrafvæsenets Indtægter have ligesom Postvæsenets været i stadig Fremgang. De tidligere bevilgede nye Anlæg ere fuldførte.

Revisionsdepartementet har, naagtet Tilgangen af de sammes Behandling underlagte Regnskaber som Følge af Lov af 14de Mai 1872 om en forandret Lønningsmaade for visse civile Embeder m. V. er bleven betydelig forøget, ikke desto mindre seet sig istand til med en forholdsvis ringe Udvikelse af Arbejdsstyrken at holde Revisionsvæsenet paa et i det Hele taget tilfredsstillende Standpunkt.

Hans Kongelige Majestæt forbliver Norges Riges Storthing med al Kongelig Raade og Yndest velbevaaen.

Givet paa Stockholms Slot den 30te Januar 1875.

Under Vor Haand og Rigets Segl.

Oscar.

(L. S.)

R. Kierulf.

J. Wall.